

ТЭСТЫ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ (сінтаксіс і пунктуацыя)

ВАРЫЯНТ 1

А 1. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Ліпень __ месяц, калі цвітуць і духмяняць ліпы.
- 2) Валя з маленства лічыла, што яе маці __ самая добрая і самая разумная.
- 3) Ехаць па лесе __ адно задавальненне.
- 4) Вясенні луг __ што выстаўка народнага мастацтва.
- 5) Адвечнае дрэва __ дуб.

А 2. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Адлегласць паміж паўднёвай і паўночнай межамі Белавежскай пушчы __ шэсцьдзсят пяць кіламетраў.
- 2) Фальклор __ невычэрпная крыніца, якая жывіць нацыянальнаю паэзію.
- 3) Дзед Талаш __ не проста праваднік у Букрэвай разведцы.
- 4) Прачытаць “Новую зямлю” __ ўзбагаціцца родным словам.
- 5) Бяроза __ як лёс чалавечы: надсекі, надломы, святло і туга.

А 3. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Паэзія __ гэта вясёлкавы мост ад сэрца людскога да мары.
- 2) Уладзік зараз __ шмыг у дзверы!
- 3) Ты __ мой госць.
- 4) Гаспадарку весці __ не лапці плесці.
- 5) Палонкі на возеры __ як вокны ў падводнае царства.

А 4. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Паэзія __ гэта адвечная цяга вяршынь да нябёсаў.
- 2) Сям'я __ сем ратоў.
- 3) Старасць __ не радасць, і доўг __ не карысць.
- 4) Ісці і ўсміхацца __ вось раскоша.
- 5) Максім, шчыра кажучы, __ чалавек не вельмі добразычлівы.

А 5. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Чытаю кнігі, працую і адгукваюся душой на кожную новую прыкмету вясны.
- 2) Вы заўважыце на снезе самыя мудрагелістыя сляды і ланцужкі, і крыжыкі, і дробныя пацеркі.
- 3) Натхнёна і горда, і смела вальс сонечны ў Вене гучаў.
- 4) Не маўчыць, не сціхае, супакою не мае, ходзіць рэха, блукае, выйсця з лесу шукае.
- 5) Душу сціскае болем не то смутак, не то жаль.

А 6. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) З даўніх часоў бяроза надзяляецца ўласцівасцямі спрыяць добраму ўраджаю, прадказваць лёс __ ды лячыць людзей і жывёлу.
- 2) І бальшак, і лес __ усё спавіта душнаю зялёнаю смугой.
- 3) Цёплая __ веснавая ноч апранула зямлю.
- 4) Лірыка кахання – адзіны род паэзіі, дзе заўсёды адчуваеш нават у сцятым дыханні і шчырасць __ і адкрытасць паэтычнага пачуцця.
- 5) Не заві песняй песню, якая не суцішыць ні болю __ ні смагі.

А7. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коскі:

- 1) Чалавек павінен ведаць туя зямлю, на якой нарадзіўся, яе гісторыю __ і легенды, і мову яе.
- 2) Разносіць гоман вечар, гаварлівы __ вясёлы.
- 3) І пах агню, і пах свежага хлеба, і пах антонавак __ усё гэта ад зямлі.
- 4) Палянкi змяняліся то стройным баравым __ то нізкім балотным лесам.
- 5) Але хто, жывучы каля вады, не завядзе лодкі __ ды вуды?

А8. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакамі прыпынку *азначэнні*:

- 1) Поўны хвалявання і асаблівай ахвоты на самыя чыстыя і шчырыя словы я ў думках высноўваю пісьмо да цябе.
- 2) На голлі бярозкі адчуўшы вясну жвавей заварушыліся вераб'і і сініцы.
- 3) Мне штосьці падабалася ў яе твары адкрытым і вясёлым.
- 4) Ласі, алені і дзікі, калі натрапяць на палетак аўса, ядуць яго стоячы, а мядзведзь — седзячы.
- 5) Дзікае паляванне магло запужаць любога апрача Андрэя.

А9. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Марусаў выйшаў са сталовай і звярнуўшы ў вузкую вулачку пайшоў ёю ўніз.
- 2) На *загарэлым, спаласаваным маршчынамі* твары блукала цёплая, як чэрвеньскі дзень, усмешка.
- 3) Сонцу карцела спусціцца туды, дзе ў нізіне дыхала халадком балота *ўсеянае багуном і журавіннікам*.
- 4) Воўк авечку бярэ *не выбіраючы*.
- 5) Зімой рэкі Заходняй Еўропы *за выключэннем Одэра і Віслы* амаль не пакрываюцца лёдам.

А10. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Міхал ідзе туды, на поле, дзе Нёман *выгнуўшыся дужкай* абводзіць лес прыгожай стужкай.
- 2) Забываючыся на паплавок, Уладзіслаў мог доўга слухаць, як на *ахінутым туманам* беразе ранняя зязюля санліва лічыць нечыя гады.
- 3) Сонечныя промні прабіваліся праз зялёны альшэўнік і лашчылі зямлю *мокрую пасля ўчарашняга ліўня*.
- 4) Розуму не прыдбаеш *гуляючы*.
- 5) Ці ж яму *гарэзе* ўсядзець на месцы?

ВАРЫЯНТ 2

А 1. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Журавіны на зялёным імху _ што пацеркі.
- 2) Цёплыя, сардэчныя ўспаміны _ самы лепшы помнік на зямлі.
- 3) Найлепшы для чалавека доктар _ лес.
- 4) Жыць з бацькамі ў згодзе _ прызначэнне лёсу.
- 5) Летняе неба _ ў дымнай смуге.

А 2. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Жывая мова _ багацейшая за любы, нават самы поўны слоўнік.
- 2) Яблыні ў маі _ нібы нявесты.
- 3) Пчальнік _ гэта месца, дзе стаяць вулі з пчоламі.
- 4) Ужо немаладога веку чалавек _ наш доктар.
- 5) Вудзіць рыбу зімовым марозным днём на скаванай лёдам рацэ _ цікавы занятак.

А 3. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Паляванне на грыбы _ прыемнае правядзенне часу.
- 2) Лісце на дрэвах _ зялёнае, жывое.
- 3) У гэтай красуні зубы _ як стада белых авец.
- 4) Жнівень _ месяц зарніц, лясной цішыні.
- 5) Маё вялікае і даўняе жаданне _ ва ўсім будзённым бачыць характэрнае.

А 4. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Трэба няспынна ісці _ ды ісці, несці скарбы ў жыццё, каб іх мець у жыцці.
- 2) Не толькі радасць і духмяны мёд прыносілі пчолы _ але і шмат клопатаў.
- 3) Восенню дождж пахне бульбоўнікам _ і яблыкамі, і пераспелымі слівамі.
- 4) За густой заслонай дажджу не было відаць ні сасонніку _ ні дубоў каля рэчкі.
- 5) Легла ўсё да сэрца блізка _ колас, важкі і тугі, і ўсмешка, і калыска, і асеннія стагі.

А 5. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Вясной кожны раз усё іначай пахне і свеціць, і плыве.
- 2) Дзікі перарылі ўсю паляну ў пошуках ежы раслін, каранёў, насякомых і лічынак.
- 3) Абяцаў я калісьці табе падарыць усе мары і сны, усе скарбы і кветкі зямлі.
- 4) Мядзведзь павярнуўся і скаціўся з дарогі ў густы зарослы крапівою і маліннікам, перавіты хмелем алешнік.
- 5) Над паплавамі слаўся шызы, настоены на водары атавы і спелага жыта туман.

А 6. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Усё навокал тое ж, як і ў кожную вясну і адліга, і лужыны, і ласкава-зябкая свежасць сакавіцкіх вятроў.
- 2) Абагнуў сяброў ручай, выслізнуў з-пад самых ног, знік, прапаў, зашыўся ў мох.
- 3) Замірае, сціхае мая залатая дуброва, асыпае, скідае на дол свой задумлівы ўбор.
- 4) Хлопцу ўсё часцей успаміналася роднае сяло ды клён пад акном бацькавай хаты, ды цёплыя рукі матулі.
- 5) Сонечная, ясная звонкая ад спеву птушак раніца.

А 7. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Дзяцінства _ ды юнацтва найбольш грунтоўна фарміруюць асобу чалавека.

- 2) Стройныя _ зялёныя бярозкі расплялі танюсенькія коскі.
- 3) Я люблю легенд дасціпны сказ і народ свой, кемлівы _ і здольны.
- 4) Дзеці вераць пчыра чалавеку _ і дрэву, і зверу.
- 5) То выблісне маланка на міг адзіны _ то зыркне, хоць пагляд хавай.

А8. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакамі прыпынку *акалічнасці*:

- 1) Завіруха гула не змаўкаючы.
- 2) Вільготная свежасць паветра настоена на водары начных прыгажунь белых фіялак.
- 3) Бадзёрая, з дажджынкамі на вейках прыходзіш ты да мяне ў адведкі.
- 4) Трактар дайшоў да канца палетка і завярнуўшыся заняў новыя барозны.
- 5) Мінула ноч – і цемра расплылася рассунуўшы прасторы над зямлёй.

А9. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакамі прыпынку *прыдаткі*:

- 1) На самым пачатку вераснёўскай раніцы мяне сустрэлі выбегшы з бору крэпкія чорнагаловыя баравікі.
- 2) Дзесяцігодка для яе яшчэ нявопытнай настаўніцы – гэта нешта таёмнае, нязведанае.
- 3) Ліда пляменніца за якія тры-чатыры гады стала дарослай дзяўчынай.
- 4) У калядныя вечары людзі апрача дробязных, неістотных хатніх спраў нічога не рабілі.
- 5) Самай выдатнай фігурай Адраджэння быў Францыск Скарына сын купца з Полацка.

А10. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Святло быццам бы нараджалася ў самой хаце і *не змяшчаючыся там* белымі слупамі стаяла ў вокнах.
- 2) Безліччу зорак-іскрынак пералівалася на сонцы *гладкая, ледзь-ледзь зацярушаная макраватым снегам* крыга.
- 3) Увесь месяц *за выключэннем сямі-васьмі дзён* ішлі халодныя дажджы.
- 4) Міця *самы старэйшы сын* нарадзіўся яшчэ на дзедавай сялібе.
- 5) Нумар кватэры Марыя запамніла і *не запісаўшы яго*.

ВАРЫЯНТ 2

А 1. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Журавіны на зялёным імху _ што пацеркі.
- 2) Цёплыя, сардэчныя ўспаміны _ самы лепшы помнік на зямлі.
- 3) Найлепшы для чалавека доктар _ лес.
- 4) Жыць з бацькамі ў згодзе _ прызначэнне лёсу.
- 5) Летняе неба _ ў дымнай смуге.

А 2. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Жывая мова _ багацейшая за любы, нават самы поўны слоўнік.
- 2) Яблыні ў маі _ нібы нявесты.
- 3) Пчальнік _ гэта месца, дзе стаяць вулі з пчоламі.
- 4) Ужо немаладога веку чалавек _ наш доктар.
- 5) Вудзіць рыбу зімовым марозным днём на скаванай лёдам рацэ _ цікавы занятак.

А 3. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Паляванне на грыбы _ прыемнае правядзенне часу.
- 2) Лісце на дрэвах _ зялёнае, жывое.
- 3) У гэтай красуні зубы _ як стада белых авец.
- 4) Жнівень _ месяц зарніц, лясной цішыні.
- 5) Маё вялікае і даўняе жаданне _ ва ўсім будзённым бачыць хараство.

А 4. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Трэба няспынна ісці _ ды ісці, несці скарбы ў жыццё, каб іх мець у жыцці.
- 2) Не толькі радасць і духмяны мёд прыносілі пчолы _ але і шмат клопатаў.
- 3) Восенню дождж пахне бульбоўнікам _ і яблыкамі, і пераспелымі слівамі.
- 4) За густой заслонай дажджу не было відаць ні сасонніку _ ні дубоў каля рэчкі.
- 5) Легла ўсё да сэрца блізка _ колас, важкі і тугі, і ўсмешка, і калыска, і асеннія стагі.

А 5. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Вясной кожны раз усё іначай пахне і свеціць, і плыве.
- 2) Дзікі перарылі ўсю паляну ў пошуках ежы раслін, каранёў, насякомых і лічынак.
- 3) Абяцаў я калісьці табе падарыць усе мары і сны, усе скарбы і кветкі зямлі.
- 4) Мядзведзь павярнуўся і скаціўся з дарогі ў густы зарослы крапівою і маліннікам, перавіты хмелем алешнік.
- 5) Над паплавамі слаўся шызы, настоены на водары атавы і спелага жыта туман.

А 6. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Усё навокал тое ж, як і ў кожную вясну і адліга, і лужыны, і ласкава-зябкая свежасць сакавіцкіх вятроў.
- 2) Абагнуў сяброў ручай, выслізнаў з-пад самых ног, знік, прапаў, зашыўся ў мох.
- 3) Замірае, сціхае мая залатая дуброва, асыпае, скідае на дол свой задумлівы ўбор.
- 4) Хлопцу ўсё часцей успаміналася роднае сяло ды клён пад акном бацькавай хаты, ды цёплыя рукі матулі.
- 5) Сонечная, ясная звонкая ад спеву птушак раніца.

А 7. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Дзяцінства _ ды юнацтва найбольш грунтоўна фарміруюць асобу чалавека.

- 2) Стройныя _ зялёныя бярозкі расплялі танюсенькія коскі.
- 3) Я люблю легенд дасціпны сказ і народ свой, кемлівы _ і здольны.
- 4) Дзеці вераць пчыра чалавеку _ і дрэву, і зверу.
- 5) То выблісне маланка на міг адзіны _ то зыркне, хоць пагляд хавай.

А8. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакам і прыпынку *акалічнасці*:

- 1) Завіруха гула не змаўкаючы.
- 2) Вільготная свежасць паветра настоена на водары начных прыгажунь белых фіялак.
- 3) Бадзёрая, з дажджынкамі на вейках прыходзіш ты да мяне ў адведкі.
- 4) Трактар дайшоў да канца палетка і завярнуўшыся заняў новыя барозны.
- 5) Мінула ноч – і цемра расплылася рассунуўшы прасторы над зямлёй.

А9. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакам і прыпынку *прыдаткі*:

- 1) На самым пачатку вераснёўскай раніцы мяне сустрэлі выбегшы з бору крэпкія чорнагаловыя баравікі.
- 2) Дзесяцігодка для яе яшчэ нявопытнай настаўніцы – гэта нешта таёмнае, нязведанае.
- 3) Ліда пляменніца за якія тры-чатыры гады стала дарослай дзяўчынай.
- 4) У калядныя вечары людзі апрача дробязных, неістотных хатніх спраў нічога не рабілі.
- 5) Самай выдатнай фігурай Адраджэння быў Францыск Скарына сын купца з Полацка.

А10. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Святло быццам бы нараджалася ў самой хаце і *не змяшчаючыся там* белымі слупамі стаяла ў вокнах.
- 2) Безліччу зорак-іскрынак пералівалася на сонцы *гладкая, ледзь-ледзь зацярушаная макраватым снегам* крыга.
- 3) Увесь месяц за *выключэннем сямі-васьмі дзён* ішлі халодныя дажджы.
- 4) Міця *самы старэйшы сын* нарадзіўся яшчэ на дзедавай сялібе.
- 5) Нумар кватэры Марыя запамніла і *не запісаўшы яго*.

ВАРЫЯНТ 3

А 1. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Я _ не з баязлівага дзесятка.
- 2) Мова народа _ адзін з найвялікшых скарбаў.
- 3) Васіль Пятровіч, безумоўна, _ выдатны гісторык і краязнавец.
- 4) Выйсці замуж _ не дожджык перачакаць.
- 5) Тры гады _ вялікі час у чалавечым веку.

А 2. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Маланка з-за хмары _ блісь!
- 2) На паплавах заўсёды трава _ добрая.
- 3) Іржышча _ як рыжы вожык.
- 4) Вострая дзюба _ ўвесь інструмент дзятла.
- 5) Век зжыць _ не мех сшыць.

А 3. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Нядобры знак _ гэтая забітая птушка.
- 2) Паспяхова здаць экзамены _ задача сур'ёзная.
- 3) Нашы лясы _ невычарпальны калодзеж даброт і багаццяў.
- 4) Гады _ як рачная плынь.
- 5) Справа егераў і палясоўшчыкаў _ штодзённа чытаць кнігу лесу, занатоўваць у ёй усе змены.

А 4. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коскі:

- 1) Ружовыя водсветы дрыжалі на мёрзлай зямлі, на імшыстым куп'і _ ды на сіняй вадзе.
- 2) На ганку стаяў чалавек, высокі _ маладжавы з твару.
- 3) Усё павінна быць для дзяцей _ і сонца да самага позняга вечара, і шчырая ласка праз круглыя суткі.
- 4) Зямлёй _ і травой, і кустамі з табою мы некалі станем.
- 5) То вальсуюць _ то імкліваю лявоніху танцуюць аблокі.

А 5. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коскі:

- 1) Дзень павекі разамкне _ ды агледзіць наваколле.
- 2) Зорны сіні плашч адзеў на плечы і спакойна на сады ідзе беларускі _ добры вечар.
- 3) Крытэрыі маральнасці галоўныя і ў грамадстве _ і ў пісьменніцкім асяроддзі.
- 4) Ні парастак бярозкі _ ні цаглінка самі ў горад не прыйшлі.
- 5) Берасцянікі, дразды, зелянушкі _ ўсё гэта нашы звычайныя птушкі.

А 6. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коскі:

- 1) Маўчаць асеннія лясы _ і луг, і поле, ды толькі нашы галасы чуваць у школе.
- 2) Сонечная, іскрыстая _ ў пушыстым снезе дарога ўсё глыбей і глыбей вяла Андрэя ў лес.
- 3) У пачатку лістапада вымытая ад пылу _ ды бруду прырода заззяла нейкай сарамлівай, сцішанай прыгажосцю.
- 4) Дажджу прасіла ўсё пад небам _ бары, патрэсканая глеба і абмялелая рака.
- 5) То чаруе _ то варожыць шаўкавістая трава.

A7. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Святло быццам бы нараджалася ў самой хаце і *не змяшчаючыся там* белымі слупамі стаяла ў вокнах.
- 2) Безліччу зорак-іскрынак пералівалася на сонцы *гладкая, ледзь-ледзь зацярушаная макраватым снегам* крыга.
- 3) Увесь месяц *за выключэннем сямі-васьмі дзён* ішлі халодныя дажджы.
- 4) Міця *самы старэйшы сын* нарадзіўся яшчэ на дзедавай сялібе.
- 5) Нумар кватэры Марыя запомніла і *не запісаўшы яго*.

A8. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) У палісадніках пазвешвалі галовы *пабітыя дажджом і раннімі прымаразкамі* вяргіні.
- 2) Бабка Малання *не зважаючы на свае семдзесят* была ў руху, у клопатах, уся ў заўтрашнім дні.
- 3) Галубы абляцелі вакол дома і памкнуліся на вышкі, дзе была галубятня, але *спуджаныя свістам* зноў узвіліся ўгору.
- 4) Косця пайшоў на працу *не паснедаўшы*.
- 5) Станіслава *акрамя бальных танцаў* больш нічым не захаплялася.

A9. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Дарога зусім не замерзла, толькі *запарушаная снегам* застыла, бы студзень.
- 2) Пан падлоўчы хадзіў *перавальваючыся*.
- 3) Піліп *замест адказу* толькі рукамі развёў.
- 4) Беркут *ці горны арол* зранку насіўся па паветры.
- 5) Пасля бяссоннай ночы і *не еўшы* працаваць было цяжка.

A10. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Ігнат маўчаў *зубы сцяўшы*.
- 2) Да абеду было цэлыя дзве гадзіны, і Ляўшун *прынёшы лыжы* надумаўся крыху пахадзіць па лесе.
- 3) Міцька звярнуў каня з дарогі ў лагчыну *сіваю ад расы і ніцага туману*.
- 4) Іван чакаў, пакуль ячмень *жывое золата* зямлі пальцеца з бункера камбайна ў кузаў.
- 5) Нейкі час мы нічога не бачылі каля сябе *апроч цьмяна-снежнага поля*.

ВАРЫЯНТ 4

А 1. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Ганак _ маё любімае месца.
- 2) Кожная мова _ гэта неацэнны скарб, які належыць не толькі аднаму народу, а ўсяму чалавецтву.
- 3) На Беларусі пчолы _ як гусі.
- 4) Наш Мікола цяпер _ студэнт.
- 5) Вясна сёлета _ позняя.

А 2. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Тройчы сем _ дваццаць адзін.
- 2) Жыць без кахання _ гэта значыць есці яблык без соку.
- 3) Я табе _ не заступніца.
- 4) Ты _ сын зямлі, нашчадак хлебаробаў.
- 5) Ноч _ ясная, зорная, хочацца пастаяць, паглядзець у зорную далячынь.

А 3. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Тры і тры _ шэсць.
- 2) Час _ непадкупны і справядлівы суддзя!
- 3) Жыць _ гэта піць крынічную ваду і ўмывацца гаючымі росамі.
- 4) Мы _ нашчадкі тых, хто бараніў нашу Бацькаўшчыну.
- 5) Летняя ноч _ як зайцаў хвост.

А 4. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Справа вольха кіне цень, злева – лозы _ ці асіны.
- 2) Калі камянёў набралася цэлыя горы, іх рассартавалі па памерах, па колеры _ ды пачалі ўзводзіць сцены Лоскага замка-крэпасці.
- 3) Добрае _ ласкавае сонца выклікала да жыцця малую хвойку.
- 4) Анатоць нешта хацеў сказаць _ аднак стрымаўся.
- 5) Давер'е заслужыць не лёгка _ і не проста, і не хутка.

А 5. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Сонца апякала аратага _ і зямлю, і травы.
- 2) Крот не толькі жыве зімою, але і робіць наканаваную лёсам нялёгкую _ земляную работу.
- 3) Слова бярэ паэт са святла бяроз, звону лёну _ ды расы каля хаты.
- 4) Блакітная сукенка, блакітныя вочы, ласкавы позірк _ усё гэта называлася некалі шчасцем.
- 5) То разб'яжыцца _ то пухам засцелецца _ то заспявае мяцеліца.

А 6. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коскі:

- 1) Праз акно закацілася ў печ нашу сонца _ і просіцца адтуль, нават матчыны рукі цалуе.
- 2) Быў Яська майстар як да сярпа _ так і да кнігі.
- 3) Вішні, слівы, яблыні і грушы _ ўсе гэтыя дрэвы раслі ў нашым садку.
- 4) Колькі прыволля _ і хараства, і дабыні на прасторах тваіх, Беларусь!
- 5) Шустрыя _ з пісклявым галаском восы ўвесь дзень завіхаліся, пераляталі з кветкі на кветку.

A7. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) На маім акне для вавёркі была заўсёды насыпана горачка сланечнікавых семечак, ляжаў драбок цукру і *знарок засушаны пернік*.
- 2) *Сцежка караткаватая, не болей як на паўкіламетра* бегла ад рэчкі пад серабрыстыя купчастыя вербы.
- 3) Раптам самалёт, у якім ляцелі мы *нядаўнія студэнты*, быццам дакрануўся крылом да воблака.
- 4) *Стоячы ў глыбокім снезе на прасветленым полі* адчуваеш сябе, як на зямлі першароднай.
- 5) Алена ехала дадому *хваляючыся*.

A8. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Зранку хмары *ўсё яшчэ цёмныя* ішлі з мора на горы.
- 2) Кацер *узняўшы над ціхай вадою гордыя грудзі* памчаў нас, як белая птушка.
- 3) Барыс маўчаў як *мыла з'еўшы*.
- 4) Усё сваё жыццё жаўна *ці чорны дзяцел* праводзіць на ствалах дрэў і ў дупле.
- 5) *Акрамя індывідуальных запываў* у чэрвені іншых спаборніцтваў не праводзілася.

A9. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Вада гадамі падточвае жоўтыя пласты пяску, які *абсоўваецца здрадліва агольваючы карэнне самых смелых соснаў*.
- 2) Адрьян схлусіў *не міргнуўшы вокам*.
- 3) Дрэвы насцярожана драмалі, гледзячы праз сон у празрыстую ваду *пакрытую лёгкім вэлюмам туману*.
- 4) Цётка Антону была *замест маці*.
- 5) Гудуць вячэрняю парой дубы *старыя бандурысты*.

A10. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы адасабляюцца:

- 1) Няхай сустрэнуць буры і нягоды, дажджы і грывоты, але на Сорак пакутнікаў *ці інакш – на Саракі жураўлі* будуць дома.
- 2) Пад мяккім павевам ветру лёгка заківаліся *готовыя раскрыцца* белыя гарлачыкі, каб цэлы дзень піць крамянымі кветкамі шчодрое ліпеньскае сонца.
- 3) Поўныя і тугія каласы важка пагойдваюцца пад гарачым павевам ветру *пругка выгінаючы спелыя сцябліны*.
- 4) З рыльца *адсунутага на прыпечак* чайніка струменьчыкам пыхкала пара.
- 5) Сяджу на ніжняй палубе, стуліўшыся каля акна, і *стомлены трыма суткамі турысцкай бегатні* ачунаюся ў лёгкую, салодкую дрымоту.

ВАРЫЯНТ 5

А 1. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Снег _ як пух.
- 2) Спежкі дубровы _ самыя ціхія, родныя гукі _ самыя звонкія.
- 3) Спакойны і далікатны чалавек _ наш настаўнік.
- 4) Кніга _ крыніца мудрасці, ведаў.
- 5) Пісаць пра мінулае _ не крочыць назад.

А 2. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Парог _ незвычайнае месца ў хаце: з ім звязана мноства народных звычаяў, прыкмет.
- 2) Веснія воды _ самыя раннія, цені змяркання _ самыя познія.
- 3) Найвышэйшы абавязак бацькоў _ узгадаваць і выхаваць дзяцей.
- 4) Дзень _ нібы прысак, і ад гарачыні заціх у голлі птах.
- 5) Найлепшы доктар чалавеку _ час.

А 3. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау *абавязкова* ставіцца працяжнік:

- 1) Даволі рэдкая ў Беларусі птушка _ шчур.
- 2) Вясна _ пара надзей і спадзяванняў.
- 3) Лясная цішыня _ падманлівая.
- 4) Асноўны клопат пісьменніка _ знайсці водгук у сэрцы чытача.
- 5) Летняя ночка _ як матчына ласка – прыемная, цёплая, спакойная і жаданая.

А 4. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Беларускае слова раскашуе ў творах Васіля Віткі, узбагачае дзяцей духоўна эма-
цыянальна.
- 2) Усё бывала на маім вяку ўдачы, поспехі і нараканні.
- 3) Бяда хоць мучыць, але жыць вучыць.
- 4) Я малым хлапчуком палюбіў твае пушчы і нівы, і блакітныя рэкі, і мора зялёных
лугоў.
- 5) Над зямлёю плыла светлая прыпарушаная лёгкай смугою, напоўненая ціхай
урачыстасцю ноч.

А 5. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Чалавек робіць пэўнае прозвішча, надае яму вагу, значнасць, стварае свой імідж.
- 2) Лістападу радуйся і снежню, і вятрам асеннім, і снягам.
- 3) Наіўнае захапленне навакольным светам, радаснае хваляванне, раптоўныя
прылівы радасці і сумненняў усё гэта поўніла Максіма.
- 4) Падае ў зямлю зерне, прарастае, дае ўсходы і новае зерне.
- 5) Пыл клубіцца ўслед за машынай, асядае на прыдарожнай выпаленай
сонцам траве.

A6. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Вывучаючы родную мову, паданні, павер'і і казкі беларускага народа, мы вывучаем мову, паняцці і вераванні сваіх продкаў.
- 2) Кніга нам замяніла ўсё і тэатр, і кіно, і радыё, і тэлебачанне.
- 3) Ночка сёння не гайдала ні галінкі, ні куточка, ні былінкі, ні хваінкі, ні на ніве каласочка.
- 4) Насталі кароткія, туманныя па-асенням халодныя дні.
- 5) У кожнай маці свая дабрыня і ласка, свая строгасць і чуласць свае песні і асабісты кодэкс выхавання.

A7. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакамі прыпынку *акалічнасці*:

- 1) Тонкая сіняватая смуга поўная цеплыні і ласкі песціла далёкія лясы і купчастыя бярозы.
- 2) Першай прачнулася вярба руплівая маладзіца.
- 3) Па дарозе можна было ехаць і не кіруючы канём.
- 4) Многа гадоў назад Мінск прыняў мяне на свае вуліцы і падгадаваўшы крыху кінуў
у самы вір гарачай работы.
- 5) Мая гаспадыня была ўвішная, рухавая кабета нягледзячы на свае пяць дзесяткаў гадоў.

A8. Адзначце сказы з прапушчанымі знакамі прыпынку:

- 1) Нашы прапшчыры напрыдумлялі сакавіку шмат нечаканых і ласкава захапляльных назваў зімабор, светазар, кропельнік, веснавей, пазімнік, санцалюб.
- 2) Любоў да роднага краю і натхняла і акрыляла, і падымала над крыўдамі і нягодамі.
- 3) Пойдзем рэха шукаць, град арэхаў збіраць, дні юнацтва гукаць.
- 4) Людзі сена сушаць, косяць ды пагоды ў неба просяць.
- 5) Да калодзежа падышоў рослы, загарэлы з чырвонай зоркай на пілотцы салдат.

A 9. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакамі прыпынку *азначэнні*:

- 1) Ліпа счарнелая ад агню каторы год стаяла пасярод апусцелай вуліцы і здавалася нежывой.
- 2) Старэючы не падаў дзядзька духам.
- 3) Вакол вогнішча стаіць начны змрок густы, душны.
- 4) Яны шчаслівыя ўпэўнена пойдучь дарогай сваіх бацькоў.
- 5) Адразу за вёскай пачыналася жоўтае ад іржышча поле.

A 10. Адзначце сказы, у якіх неабходна выдзеліць знакамі прыпынку *акалічнасці*:

- 1) Цёплыя кароткія дажджы спрыяюць росту грыбоў і таму атрымалі такую паэтычную назву грыбных дажджы.
- 2) Зноў была вясна прыгожая, маладая.
- 3) Прыйдзі да Вечнага агню і моўчкі стаўшы на калені правер агнём сваё сумленне на праўду і на чысціню.
- 4) Гаспадыня частуючы гасцей ветліва ўсміхалася.
- 5) Танкі ішлі грукочучы.

